

mestna scenografija

Deževno popoldne se je počasi prevešalo v večer, na železniški postaji je peščica potnikov na tretjem peronu vstopala na odhajajoči vlak. Po prvem je drla truma prihajajočih potnikov z nasprotne smeri. Nekje v daljavi se je slišalo žvižganje prihajajočega vlaka, po zvočniku odmev napovedi zadnjega odhoda. Še objem na peronu, potem pa ponovni zagon s pričakovanimi čustvi novega potovanja.

Javni prostor kot prizorišče

Popolnoma nepričakovano se je tistega večera na železniški postaji v Ljubljani zgodilo še nekaj, kar je zgostilo tok srečevanj različnih čustev obiskovalcev tega prostora. Srečanje je med seboj povežalo akterje in uporabnike prostora, ki se je za uro spremenil v idealno scenografijo, plod preišljene strukture projekta Pasaž Delux, ki ga je njegova avtorica Andreja Rauch umestila v prostor zunaj gledališča. Po navadi so tovrstni projekti narejeni za poseben prostor in imajo zato tudi poseben namen. Z izvedbo uporabijo realnost fizičnega prostora in ambient spremenijo v ozračje, ki sporoča avtorjeve izkušnje. Projekt Pasaž Delux, ki se je na ljubljanski železniški postaji zgodil 15. septembra letos, je po mnenju avtorice vse prej kot naključje. "Sicer postavljeno v vsakodnevni prostor, kjer je pretočnost ljudi kar največja, se Pasaž Delux z vsemi, ki so se odzvali vabilu, prenese v poetičnost, kjer se kultura in umetnost srečata in povežeta ljudi v prijetno druženje, ki pusti nasmeš in zadovoljstvo." V iskanju idealnega prostora izvedbe se je avtorica v osnovi spraševala o ustrezni zgodbi, ki bi se lahko zgodila, kakšna je pravzaprav zgodovina tega prostora. Z odzivom na predispozicije prostora je vanj položila svojo zgodbo in ljudi, ki so se postopoma vanjo tudi vklopili. Sama trdi, da ji je "pripovedovanje zgodb vedno najljubše, vendar je medij, v katerem se gibljem, za to konflikten in obenem zelo primeren. Je kot iluzija, ki se vzpostavi in potem že izgine. Ves čas jo lovim. Včasih pomislim, da mi morda ta izmuzljivost ustreza, saj mi ne da miru, obenem mi odpira nove zgodbe in ravni njihove sporočilnosti". Projekti, ki na-

stajajo zunaj gledališča, so vedno izdelani za izbran prostor. Scenografija takih projektov postane realno mesto, izvedeni dogodki pa odpirajo nove ambience obstoječega prostora. Dogodek je pobudnik in začetni dejavnik, ki vzpodbudi in prebudi posameznikova občutja, vezana na prostor igre. Tako se že v samem prostoru skrivajo različne situacije, ki se povezujejo skozi dejanja njegovih akterjev – uporabnikov. Tudi Pasaž Delux je postavljen v povsem vsakdanji prostor, ki v osnovi skriva vzorce obnašanja in poseben kod funkcioniranja. V njem se Rauchova "spršašuje o naključnosti srečanj, ki se nam zgodijo, saj se ponekod zdi, da se za njimi skrivajo naši urniki, vozni redi dojemljivosti."

Umetnost na ulici?

Porabniški način življenja je vezan tudi na dožemanje občega ljudskega dožemanja umetnosti na splošno. Sodobna umetnost je za širok krog uporabnikov prezahtevna in nerazumljiva, kar pomeni njeno zapostavljenost in odmik od ustaljenih praks. (U)porabniki se raje kot za težke teme, ki slikajo trenutno izpraznjeno podobo sodobne porabniške družbe, odločajo za iluzije in lahkotne laži, ki ne zahtevajo aktivne udeležbe pri dožemanju sporočilnosti umetniškega izdelka. Projekti "Site specific" so umeščeni zunaj gledališča in se po navadi zgodijo kar na javnih mestnih površinah. Scenografijo vsakdana koristijo za pripovedovanje zgodb različnih ustvarjalcev. Rauchova trdi, da so

izrednega pomena, ker lahko uporabniki določenega prostora ujamejo poetičnost dogodka, s čimer se zaznava vsakodnevna prostora v tem kontekstu popolnoma spremeni. Obiskovalci so se v takšnem prostoru nahajali zaradi funkcionalnih vzrokov, dogodek pa lahko kot "nepričakovani impulz daje možnost, da se nekdo kasneje odloči namerno poiskati več podobnih dogodkov in si s tem potencialno obogati življenje. S tem preskokom je izpolnjen tudi eden izmed bistvenih delov umetnikovega poslanstva", razmišlja Rauchova. "Gibanje je za človeka bistvenega pomena, in sicer od napredovanja skozi prostor in čas do izražanja misli ter čustev. Sodobni ples v svoji nestrogo začrtani obliki po-

Pasaž Delux na ljubljanski železniški postaji (Foto: Nada Žgank)

nuja ogromno možnosti izraza, ki so lahko seveda zelo aktualnega značaja," pravi Rauchova, saj ga tudi sama uporablja kot enega gradnih elementov svojih umetniških stvaritev. "Za preostale gradbene dele se s kombinacijo studia in izbranih sodelavcev podam v proces gradnje predstav, ki se, upam, ne dotaknejo le strogo sodobno-plesnega občinstva, ampak širšega kroga ljudi". Skozi intenziven proces dela nastajajo umetniški izdelki, ki pripomorejo, da je življenje lažje prebavljivo. Po ogledu Pasaž Deluxa lahko mirno trdim, da je to eden izmed projektov, ki to vsekakor omogoča. V scenografiji železniške postaje se je s povezovanjem izkušenj profesionalnih in ljubiteljskih ustvarjalcev poudarila čustvena nabitost ambientov postaje in se z gibom zarisala prek celotnega prostora.

Opazovalka prostora

Skozi svoje delo poskuša Andreja Rauch izražati svoje osebno videnje in doživljanje sveta okrog sebe. Ob komentarju, da bi jo lahko označili tudi kot arhitektko družbeno-kulturnega dogajanja, se raje odloči za izraz opazovalka in ga nadgradi s pomenom komentatorke. Tako v delu Pasaž Delux komentira urnik naše dojemljivosti, kjer "imaš srečo, če je dojemljivost aktivna, ko gre pravi vlak mimo". Pri tem ne gre za nasilno vsiljevanje lastnega pogleda na določeno tematiko, saj ima avtorica "do nasilnega zapelejanja rahle zadržke. Prepričevanje v podobe, ki gledalca odpeljejo tako v vizualno/zvočni svet kot tudi v njegovo razmišljanje in občutenje, so že v zamisli sami sprte s prepričevanjem, da oni to potrebujejo". Premik v intenzivnosti dojetja mora potem vsak gledalec opraviti sam, na svoji ravni dojemljivosti.

Andreja Rauch je koreografinja in plesna pedagoginja, diplomirala je na Contemporary Dance School v Londonu. Na isti šoli je opravila magistrski študij iz Plesa za ekran. Kot koreografinja je na oder postavila projekte *Izvedenke* (1998), *Tipke* (2001), *Rebeka* (2002, 2005), *Kostanjevo rjava* (2004), *Tkalci* (2005), eksperiment »site-specific« *"Nabiralci"* (2004) in kulturno-umetniški dogodek *Pasaž Delux* (2006). Sodelovala je s koreografi, kot so Charles Linehan, Iztok Kovač, Ornella d'Agostino, Mariela Nestora, Ian Spink, Julyen Hamilton, Isabelle Schad, Ludger Lamers, ter z glasbeniki, kot so John Sweeney, David Jarh, Christopher Benstead, Sebastiano Tramontana.

Kot videastka je delala s koreografinjami, kot so Sarah Fahie, Snježana Premuš, Lucia Baumgartner. Poučuje ples na umetniški gimnaziji (tehnika, ustvarjalna delavnica) ter na seminarjih v Sloveniji in tujini (tehnika, kompozicija).

Pasaž Delux; zamisel in režija: Andreja Rauch, nastopajoči: Maja Dekleva, Tomaž Lapajne, Andreja Rauch, Sebastiano Tramontana, Godba Slovenskih železnic, Folklorna skupina Tineta Rožanca (veterani), Mešani zbor Cantate Nobiscum ŽKUD Tineta Rožanca.